

FAIRTRADE-BLUMEN
Fair. Frisch. Farben

nieuwsbrief

Jaargang 18 | nummer 3 | juni 2013

in deze nieuwsbrief:

- Hoe fair zijn Keniaanse Fairtrade bloemen?
- Papoea: vijftig jaar gebroken beloften

Dromen van een verblijfsvergunning

Ieder kwartaal publiceert het Sociaal en Cultureel Planbureau het onderzoeksrapport ‘Burgerperspectieven.’ Hierin is steevast de teneur dat de Nederlander zijn eigen toekomst rooskleurig inziet, maar tegelijk pessimistisch is over de toekomst van de samenleving als geheel.

Een opmerkelijk contrast, want ‘de gemiddelde Nederlander’ is blijkbaar positief over zichzelf, maar heeft weinig vertrouwen in de rest van Nederland. Als grootste probleem van Nederland wordt het verval van normen en waarden genoemd. Onderwerpen als oorlogsdreiging, rechteloosheid en hongersnood zijn niet aan de orde. Waarschijnlijk had een dergelijk onderzoek er 100 jaar geleden, vlak voor de Eerste Wereldoorlog, heel anders uitgezien.

Maar hoe anders is het voor mensen elders op de wereld die wel met oorlogsdreiging, rechteloosheid en hongersnood te maken hebben? Zij zijn bereid huis en haard te verlaten in ruil voor een onzekere toekomst, maar met de hoop dat zij ergens anders een beter leven kunnen beginnen. Voor vluchtelingen is een Nederlandse verblijfsvergunning een droom, waarvan zij slechts kunnen hopen dat deze ooit uit zal komen.

De kloof tussen het Nederlands negativisme over de eigen samenleving en het grote verlangen van vluchtelingen om deel uit te mogen maken van diezelfde samenleving, vind ik confronterend. Hoewel ook hier uiteraard nog van alles te verbeteren valt, lijkt het er soms op dat we niet beseffen hoe goed het leven in Nederland eigenlijk is. En hoeveel mensen er graag met ons zouden willen ruilen.

Rutger van den Dool, Rutger@xminy.nl

Hoe fair zijn Keniaanse Fairtrade bloemen?

Medewerkers Fairtrade bloemkwekerij eisen betere arbeidsomstandigheden.

In de Keniaanse bloemenindustrie zijn slechte arbeidsomstandigheden en systematische milieuvervuiling eerder regel dan uitzondering. Daarom koopt de bewuste consument alleen bloemen met een Max Havelaar-keurmerk, onder andere te koop bij Albert Heijn en Plus. Zo is hij er zeker van dat de bloemen worden geplukt door mensen die fatsoenlijk betaald worden en voor wie de arbeidsomstandigheden in orde zijn. Wij waren dan ook verbaasd toen medewerkers van een Keniaans/Nederlandse bloemkwekerij met Max Havelaar-keurmerk aan XminY vroegen hen te steunen in de strijd voor betere arbeidsomstandigheden. Zijn de Fairtrade-bloemen wel zo eerlijk als beweerd wordt?

Een haar tussen de rozen kost een maandsalaris

Het bedrijf Oserian is sinds 1982 in handen van een Nederlandse familie. Er werken zo’n 6000 mensen in de kwekerij, die

haar bloemen in meer dan 60 landen verkoopt. Oserian is de belangrijkste aanbieder van Fairtrade-bloemen in Nederland. Volgens de werknemers van Oserian veroorzaken de chemicaliën waarmee gewerkt wordt huid- en longklachten en het gif zou zelfs miskramen veroorzaken hebben. Beschermende werkkleding wordt slechts eenmalig kosteloos verstrekt, daarna moeten werknemers het zelf kopen. Dit geldt ook voor de haarnetjes, die noodzakelijk zijn omdat één haar tussen de bloemen de afkeuring van een hele partij betekent en de werknemer een maandsalaris kost. Daarnaast zijn de werktijden aanleiding voor veel klachten: zo wordt geen vergoeding gegeven voor nachtelijke arbeid.

Voor de werknemers is het onmogelijk om controlerende instanties te spreken te krijgen. Toen de Keniaanse minister van Arbeid een bezoek bracht aan de firma, sprak hij alleen met de mana-

gers. Ook de Keniaanse overkoepelende vakbondsorganisatie (Central Organization for Trade Union) kreeg alleen leidinggevenden te spreken.

Out of Africa

Kenia is Europa’s hoofdleverancier als het om verse bloemen gaat. Op Valentijnsdag komt zelfs een op de drie verkochte rozen uit Kenia. Veel kwekerijen, waaronder ook Oserian, liggen in de buurt van het Naivasha-meer. Dit meer - waar de filmklassieker *Out of Africa* werd opgenomen - dient als drinkwatervoorziening voor zebra’s, nijlpaarden en giraffen, maar ook voor het vee van de oorspronkelijke bewoners, de Masai. De tientallen kwekerijen gebruiken echter water uit het meer voor hun irrigatiesystemen, waardoor het waterpeil sneller daalt dan dat het door regenval kan stijgen. Zonder ingrijpen zal het meer spoedig droogvallen, wat dramatische gevolgen heeft voor het wild en de lokale bewoners.

Jubelverhaal

Het verhaal zoals wij dat horen van de werknemers staat in schril contrast met het jubelverhaal dat op de website van Max Havelaar staat. Hierin wordt gesproken over huisvestingsprogramma’s, gratis gezondheidszorg en een werknemerscomité dat premies verstrekt om de leef- en werkomstandigheden van de werknemers te verbeteren. Wij besluiten om binnen ons netwerk op zoek te gaan naar iemand die ons een eerlijk verhaal kan vertellen over de bloemensector in Kenia. Al snel vinden we Marcelline, ex-werkneemster van Oserian. We belen haar op en leggen haar een aantal vragen voor.

Een keer per maand handschoenen

Marcelline heeft negen jaar bij Oserian gewerkt. ‘Ik ben daar gaan werken toen ik 23 was. Het bedrijf gaf helemaal niets om onze werkomstandigheden. Ik werd blootgesteld aan veel chemicaliën, dat was erg slecht voor mijn gezondheid. Ook zwangere vrouwen moesten met gif werken.’ We vragen haar of ze veiligheidskleding ontving van Oserian. ‘Hoe de situatie nu is weet ik niet, maar toen ik er werkte, kregen we één keer per maand handschoenen uitgereikt. Je begrijpt dat dat onvoldoende is als je met rozen werkt.’

Van een Fairtrade-keurmerk heeft ze nog nooit gehoord. ‘Fairtrade, wat is dat?’ Volgens Marcelline verschillen de werkomstandigheden bij Oserian niet van die bij andere bloemenkwekers in Kenia. ‘Overal komen dezelfde problemen voor.’ Oserian sloot zich in 2004 bij Fairtrade aan, dat is halverwege Marcellines carrière bij het bedrijf. Toch heeft ze in aanloop naar en na 2004 geen verbeteringen in de arbeidsomstandigheden kunnen ontdekken. Tegenwoordig werkt Marcelline als leerkracht op een school.

Max Havelaar

In een telefoongesprek met de woordvoerder van Max Havelaar proberen we te achterhalen wat zij van de situatie in deze bloemkwekerij weten. ‘Wij zijn niet op de hoogte van problemen binnen dit bedrijf’, aldus de woordvoerder, ‘maar we hebben de melding doorgegeven aan FLO-CERT, de controleorganisatie voor het Fairtrade-keurmerk. Zij zullen dit verder onderzoeken.’ Ieder bedrijf met een Fairtrade-keurmerk wordt jaarlijks door FLO-CERT gecontroleerd. ‘Maar als we melding ontvangen dat een bedrijf zich niet aan onze richtlijnen houdt, of als dit uit eerdere controles gebleken is, dan wordt er vaker gecontroleerd. Wanneer blijkt dat een bedrijf zich daadwerkelijk niet aan onze richtlijnen houdt, zullen ze dit moeten veranderen.’ Het bedrijf kan, al dan niet tijdelijk, het Fairtrade-keurmerk kwijtraken. Op de vraag op welke termijn FLO-CERT van plan is de controle uit te voeren, kan de woordvoerder geen antwoord geven. ‘Maar ik neem aan dat tijdens de controle ook met de medewerkers wordt gesproken.’

Het kan altijd beter

De werknemers geven aan dat zij tot dusver geen controlerende instanties te spreken hebben gekregen, en zij gaan dan ook gewoon door met hun strijd voor betere arbeidsomstandigheden. Of de controle van FLO-CERT iets gaat opleveren, zullen we moeten afwachten. En al helemaal wat de gevolgen zullen zijn voor Oserian en de werknemers. Wij vinden het opvallend dat de werknemers van het bedrijf nog nooit van de term Fairtrade gehoord hebben en dat er, ondanks de jaarlijkse controle waar Max Havelaar over spreekt, nogal wat schort aan de arbeidsomstandigheden bij Oserian. XminY steunt hoe dan ook de werknemers in hun strijd voor betere arbeidsomstandigheden, want dat daar nog veel beter kan lijkt ons overduidelijk.

XminY steunde de werknemers van Oserian met € 500,-
De naam Marcelline is uit veiligheidsoverwegingen gefingeerd.

FAIRTRADE

De criteria

WIE DEZE CONTROLES
NIET DOORSTAAT,
KRIJGT GEEN
CERTIFICAAT OF
VERLIEST HET.

- 1 De producenten (vaak boerenorganisaties uit ontwikkelingslanden) kunnen rekenen op een minimumprijs, die de kosten van een sociaal- en milieuverantwoorde productie dekt.
- 2 De producenten ontvangen ook een extra ontwikkelingspremie, onafhankelijk van de wereldmarktprijs, om ontwikkelingsprojecten op te zetten in hun gemeenschap, bijvoorbeeld op het vlak van onderwijs, gezondheid, spaar- en kredietsystemen, wegeaanleg, aankoop van machines of organisatieversterking.
- 3 De arbeiders kunnen werken in menswaardige arbeidsomstandigheden. Dus beslist zonder kinder- en dwangarbeid en niet tegen hongerslonen.
- 4 Er wordt zorgvuldig omgegaan met het natuurlijk milieu waarin de exportproducten worden geteeld.
- 5 Fair Trade Original is een internationale handelsorganisatie en Max Havelaar is de Nederlandse Fairtrade certificeringsorganisatie.

Papoea: vijftig jaar gebroken beloften

Afgelopen 1 mei was het vijftig jaar geleden dat West-Papoea door de Verenigde Naties werd overgedragen aan Indonesië. Deze gelegenheid werd door Papoea's aangegrepen om te vragen om onafhankelijkheid. Het Indonesische leger reageerde gewelddadig; minstens drie demonstranten werden gedood, anderen werden verwond of gearresteerd. Toch ontstaan er, ondanks het geweld, nieuwe initiatieven om de Papoea's te steunen. Een van de initiatieven is de door XminY gesteunde nieuwe coalitie National Papua Solidarity (NAPAS).

Onderdrukking

Ondanks de hervormingen -'Reformasi'- die na de val van dictator Soeharto in 1998 doorgevoerd werden, is het leger nog steeds een machtige speler in Indonesië. In gebieden waar een onafhankelijkheidsbeweging actief is, zoals de Molukken en Papoea, zijn ook vreedzame vormen van protest verboden. Zelfs het hijsen van de Papoease 'morgenster vlag' is reden voor arrestatie. Tijdens Reformasi kregen verschillende provincies van Indonesië, waaronder Papoea, een hogere graad van autonomie. Maar het voortdurende geweld van het Indonesische leger en de onderdrukking van vreedzame activisten laten zien hoe weinig deze toezeggingen waard zijn. Het recente geweld is deel van een lange geschiedenis van oppressie.

Nederlandse kolonie

Na de Indonesische onafhankelijkheid werd Papoea in 1947 een aparte Nederlandse kolonie. De Indonesische regering eiste het gebied op en onder internationale druk stemde de Nederlandse overheid in 1962 in met overdracht van het bestuur van de regio aan de Verenigde Naties. Het volgende jaar droeg deze het bestuur van Papoea over aan Indonesië, op voorwaarde dat de bevolking zich uit zou mogen spreken over hun toekomst. Dit referendum vond echter nooit plaats. Weliswaar sprak in 1969 een referendum zich uit voor aansluiting met Indonesië, maar in plaats van de gehele bevolking konden alleen speciaal aangestelde vertegenwoordigers hun stem uitbrengen.

In Indonesië had president Soekarno na een zeer bloedige coup in 1965 plaatsgemaakt voor de dictatuur van generaal Soeharto en de stemming vond plaats onder sterke druk van het Indonesische leger. Sindsdien duurt het conflict tussen de Papoease onafhankelijkheidsbeweging en de Indonesische regering voort. Door de gewelddadige opstelling van het Indonesische leger heeft een deel van de Papoease onafhankelijkheidsbeweging gekozen voor gewapend verzet. Nog steeds worden op kleine schaal gewapende acties tegen de Indonesische bezetting georganiseerd.

Politieke gevangenen

Volgens mensenrechtenorganisatie TAPOL zaten in maart 2013 minstens 40 Papoea's vast om politieke redenen. In 2012 werden meer dan 200 Papoea's gearresteerd, veel van hen werden gemarteld. De reactie van Djoko Suyanto, minister van Veiligheid, op de beschuldigingen van TAPOL en andere mensenrechtenorganisaties als Amnesty International, spreekt boekdelen: volgens Djoko kent Indonesië geen politieke gevangenen, alleen criminelen die de wet hebben gebroken. Dat de wetten in kwestie - zoals het inperken van de vrijheid van meningsuiting - strijdig zijn met de mensenrechten, vindt hij irrelevant.

Economische belangen

Maar het is niet alleen uit nationalisme dat het Indonesische leger zo vijandig reageert op de Papoease onafhankelijkheidsbeweging. In West-Papoea is oliegi-gigant BP betrokken bij een miljardenproject voor de winning van aardgas. Bovendien is Freeport in Papoea gevestigd, de grootste goud- en kopermijn ter wereld. De haven wordt gerund door een Amerikaans mijnbouwconglomeraat, Freeport-McMoRan. Het bedrijf arriveerde twee jaar na Soeharto's machtsovername en vormde in samenwerking met het leger een soort 'staat in de staat' in de regio. In 2010 bracht Freeport 6,3 miljard dollar op maar de arbeiders verdienen slechts enkele euro's per uur. In 2011 viel minstens een dode toen het leger hard optrad tegen stakende arbeiders. Freeport betaalt jaarlijks miljoenen aan het Indonesische leger en politiehoofd Timur Pradopo heeft toegegeven dat lokale politieagenten geld krijgen van het bedrijf.

Steun Papoea

Het is duidelijk dat de Indonesische regering alleen onder zware druk van koers zal veranderen. Om die druk op te voeren begint de nieuwe organisatie NAPAS een campagne om het lot van de politieke gevangenen bekend te maken en vrijheid van meningsuiting te eisen. NAPAS is een brede coalitie van Indonesische mensenrechtenorganisaties, sociale bewegingen en Papoease organisaties. De campagne zal van start gaan met opvoeringen van traditionele Papoease dansen in verschillende steden op Java, het centrale eiland van Indonesië. Daarnaast worden er muurschilderingen gemaakt en duizenden posters en pamfletten verspreid, vooral in steden waar veel Papoease studenten wonen. In Papoea zelf wordt een korte documentaire gemaakt over vier politieke gevangenen die symbool staan voor al hun lotgenoten.

XminY steunde NAPAS met € 2000,-

XminY steunde onlangs ook

€ 2000,-

Campagne tegen
industriële haven

Mozambique

€ 1500,-

Minimumloon
voor
textielarbeiders

Indonesië

€ 2000,-

Acties tegen
oliemaatschappij

Peru

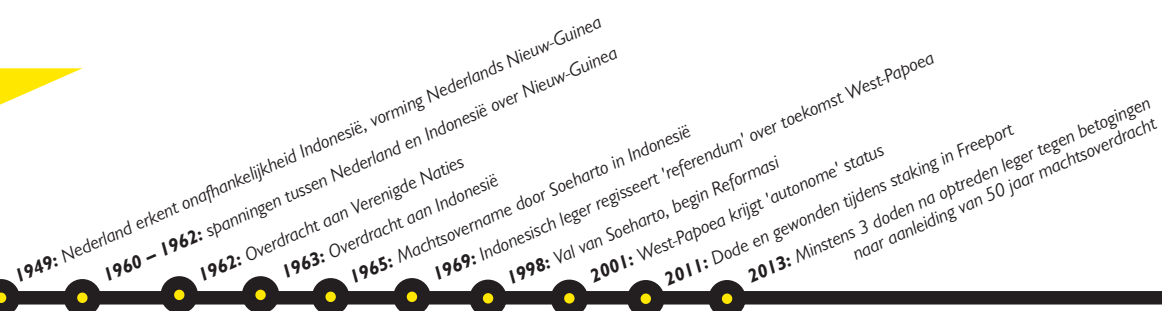
€ 880,-

LGBT-
emancipatie

Macedonië

TIMELINE

Politieke situatie in West-Papoea 1949-2013

Megastallen megazat

Geïnspireerd door een grote demonstratie tegen de intensieve veehouderij en megastallen in Duitsland, besloten twee jonge vrouwen om in Nederland een dergelijk burgerinitiatief op te richten. Onder de noemer We zijn het MEGA zat, organiseerden de vrouwen op zaterdag 18 mei een grote manifestatie op de Amsterdamse Dam. Gelijkgestemde (milieu)organisaties hadden geen inbreng, maar werden wel opgeroepen om het initiatief te steunen.

Geen eisen, maar doelen

Natuurlijk wil de organisatie dat er een verbod komt op megastallen en dat er een einde komt aan de intensieve veeteelt. Maar de actiegroep heeft er expliciet voor gekozen om vooral de consument te informeren. Christel de Haas, oprichter van We zijn het MEGA zat: 'Wij geloven dat het anders kan. De gevolgen van deze industrie zijn enorm: voor de dieren en het milieu, maar ook voor de volksgezondheid en de wereldvoedselverdeling. Dat laatste realiseren veel mensen zich niet. En alleen een goed geïnformeerde burger kan een bewuste keuze maken.'

Manifestatie

Zo'n 1000 mensen kwamen bijeen en togen in een lange stoet door het centrum van Amsterdam, midden tussen het winkelend publiek. Christel: 'Nooit eerder zijn er zoveel mensen de straat op gegaan voor dieren. Dat is een hartverwarmend gevoel en geeft ons inspiratie om door te gaan met onze campagne.'

Tegengeluid tijdens kroning

Onder de noemer 'Het is 2013, weg met de monarchie' voerden antimonarchisten actie op Koninginnedag. Met een alternatieve manifestatie op het Waterlooplein wilden zij tegenwicht bieden aan het oranjegeweld. De dag liep echter anders dan gepland.

Arrestaties

Naast de manifestatie wilden de republikeinen een beschaafd tegengeluid laten horen op de Dam. Maar de politie besloot de actievoerders, Hans Maessen van het Nieuw Republikeins Genootschap en studente Joanna van actiegroep Het is 2013, op voorhand op te pakken. Zij werden pas enkele uren later vrijgelaten.

Excuses

Excuses van de politie volgden, er werd zelfs à la het tv-programma *Het Spijt Me* een bloemetje overhandigd aan de slachtoffers. Toch lijkt de arrestatie geen onhandige eenmansactie van een overijverige agent of een ongelukkige persoonsverwisseling, zoals de Amsterdamse burgemeester Van der Laan de arrestaties verklaarde. Gezien de overmacht aan politie die de twee van de Dam haalde, vermoedt de advocaat van de actievoerders dat de koninklijke beveiligingsdienst opdracht gaf voor de arrestaties. En dat ondanks de uitspraken van de burgemeester en de koning dat protest toegestaan moest zijn.

Manifestatie

Ondertussen bezochten zo'n 100 mensen de manifestatie op het Waterlooplein. De organisatie vindt het belangrijk dat er een antimonarchistisch geluid te horen was op de dag van de kroning, maar had op een hogere opkomst gehoopt.

Bezettingsfruit de winkel uit

Op veel producten in de Nederlandse supermarkten zit een sticker met 'Made in Israel'. De producten, waaronder sinaasappels, avocado's, olijfolie en wijn, zijn echter afkomstig uit Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied. De organisatie Diensten en Onderzoek Centrum Palestina (DocP) wil al het 'bezettingsfruit' de winkel uit.

Boycot

Hiermee geeft DocP gehoor aan de wereldwijde oproep van de Palestijnen om Israëlische producten en diensten te boycotten, zolang Israël haar verplichtingen volgens het internationaal recht – waaronder het beëindigen van de bezetting – niet nakomt. Heel even leek het erop dat de Nederlandse regering akkoord zou gaan met een herkomstvermelding op producten uit de Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied. Maar na diplomatieke druk van Israël krabbelde de VVD terug en zijn de plannen op de lange baan geschoven.

Bewuste consument

In Nederland verzorgt Olympic Fruit uit Barendrecht de Europese distributie van het bezettingsfruit. DocP eist dat het bedrijf stopt met de distributie, maar heeft ook een publiekscampagne opgestart. Hiermee wil DocP consumenten bewust maken van de daadwerkelijke herkomst van producten van – onder andere – de merken Jaffa, Carmel, Sharon Fruit en Arava Valley. DocP: 'Wij roepen consumenten op om een statement te maken door producten uit de bezette gebieden links te laten liggen in de supermarkt.'